

อุดมการณ์งานมุ่งมั่นและบาดแผลคนวัยทำงาน: กรณีศึกษานวนิยาย
เรื่อง “ยังไฉฉั่นก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ”

IDEOLOGY IN WORK DETERMINATION AND WORKING AGE POPULATION'S
WOUND: A CASE STUDY OF A NOVEL ENTITLED “YANG NGAI CHAN KAU
CHA LOEK NGAN TRONG WELA (I WILL NOT WORK OVERTIME)”

กฤต โสดาลี

KIT SODALEE

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES,

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

จังหวัดมหาสารคาม

MAHA SARAKHAM PROVINCE

Received: November 27, 2022

Revised: February 27, 2023

Accepted: March 1, 2023

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาอยู่สองประเด็น ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่อยู่ในนวนิยายแปลเรื่อง ยังไฉฉั่นก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ และ 2. เพื่อศึกษาบาดแผลของคนวัยทำงานที่อยู่ในนวนิยายแปลเรื่อง ยังไฉฉั่นก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ โดยผู้วิจัยได้เลือกนำแนวคิดอุดมการณ์ และแนวคิดเศรษฐกิจทุนนิยมมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า อุดมการณ์งานมุ่งมั่นได้มีผลครอบงำความคิด พฤติกรรม และความรู้สึกของตัวละครในเรื่องนี้ โดยมีผลทำให้ตัวละครในเรื่องเกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทให้แก่งาน และสร้างภาวะความหวาดกลัวให้แก่งานว่าง ทำให้ตัวละครต้องทุ่มเทให้กับงานที่ได้รับมอบหมาย ในขณะเดียวกันอุดมการณ์ดังกล่าวก็สร้างบาดแผลให้แก่คนวัยทำงานที่ทุ่มเทให้กับองค์กร ทำให้ตัวละครสูญเสียสมดุลชีวิตในด้านความสัมพันธ์ สุขภาพ และจะนำไปสู่การสูญเสียชีวิตได้ การศึกษาในครั้งนี้จึงได้แสดงให้เห็นอำนาจของอุดมการณ์ที่ได้ครอบงำสังคมเกี่ยวกับการทำงานของชาติญี่ปุ่นเอาไว้ ทำให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานอย่างหนักของคนประเทศญี่ปุ่น

คำสำคัญ: อุดมการณ์ การทำงาน ยังไฉฉั่นก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the ideology in terms of work determination and 2) to study working age population's wound in the novel. Ideology and capitalism approaches were applied as a framework in this research.

The results were concluded that the ideology in work determination interferes thoughts, behaviors, and feelings via characters in the novel, so they devote themselves to work and build a frightened condition for unemployment. Therefore all tasks assigned are dedicatedly finished up. However, the ideology mentioned also build wound for workers whose duties are devotedly done for their workplace affecting to Work - Life balance which characters are totally fail causing passing away. This study revealed the ideology power interfering working society of Japan nation and also occurring a hard - working culture of Japanese.

Keywords: Ideology, Working, I will not Work Overtime

บทนำ

นวนิยายแปลเรื่อง “ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ” เป็นผลงานประพันธ์ของ อาเกโนะ คาเอรุโกะ แปลไทยโดย ฉัตรขวัญ อุดิษฐ์ สำนักพิมพ์ Bibli นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนค่านิยมของสังคมการทำงานของคนญี่ปุ่นที่มีลักษณะทุ่มเทหยาดเหงื่อและแรงกายให้กับบริษัทหรือองค์กรของตน อย่างไรก็ตาม ในประเทศญี่ปุ่น หลังจากนวนิยายเรื่องนี้ได้ตีพิมพ์ออกมาก็ได้ถูกซื้อลิขสิทธิ์ไปจัดทำเป็นละครซีรีส์ญี่ปุ่นทันที โดยใช้ชื่อว่า “I Will Not Work Overtime, Period!” ซึ่งได้รับความนิยมสูงเป็นอย่างมาก เนื้อหาของนวนิยายเรื่องนี้ถูกเล่าผ่านมุมมองของตัวละครชื่อ “อิงาชิยามะ ยูย” พนักงานหญิงคนหนึ่ง在公司ให้คำปรึกษาด้านการตลาด โดยตัวละครตัวนี้มีปมภายในจิตใจเกี่ยวกับพ่อผู้บ่่างาน ทำให้เธอเกิดปณิธานว่าจะกลับบ้านตรงเวลาทุกวัน เพราะไม่ต้องการสูญเสียเวลาส่วนตัวไปเหมือนกับพ่อของเธอ ในที่ทำงานของเธอจะต้องเผชิญหน้ากับพนักงานหญิงดีเด่นที่ไม่เคยลางาน, พนักงานใหม่ใจเสาะที่ต้องการแต่จะลาออก และซูเปอร์แมนที่ลาคลอดเพียงหกสัปดาห์ เพื่อความฝันที่จะเป็นผู้บริหารหญิง (คาเอรุโกะ อาเกโนะ, 2564, น. คำนำสำนักพิมพ์)

แม้นวนิยายเรื่องนี้จะมียุทธเรื่องสนุกสนาน และมีกลวิธีการเล่าเรื่องที่แทรกอารมณ์ขันอยู่ตลอดทั้งเรื่อง (คาเอรุโกะ อาเกโนะ, 2564, น. คำนำสำนักพิมพ์) แต่ในอีกมุมหนึ่ง นวนิยายแปลเรื่องนี้ก็แสดงให้เห็นอุดมการณ์ทุนนิยมที่แทรกซึมอยู่ในสังคมและชีวิตประจำวันของผู้คน ผ่านเรื่องราวชีวิตของตัวละครที่ทำงานเป็นพนักงานบริษัทคนหนึ่ง ในองค์กร และแสดงให้เห็นบาดแผลของผู้ที่หลงติดอยู่ในกับดักของโลกทุนนิยมว่าตัวละครเหล่านั้นต้องสูญเสียสิ่งใดบ้าง เพื่อที่จะไปให้ถึงเป้าหมายชีวิตที่ตนเองวาดเอาไว้ ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมได้ทำให้บุคคลต้องแสวงหาความมั่งคั่งทางธุรกิจการค้า (นพดล บงกชกาญจน์, 2563, น. 204-205) เมื่อเป็นคนมีรายได้มากก็จะกลายเป็นคนมั่งคั่ง ร่ำรวย เกิดความสุขและมีอำนาจ (วสันต์ ภูวภัทรพร, 2562, น. 15)

อัลธูแซร์ หลุยส์ (2529) กล่าวว่า “อุดมการณ์เป็นชุดความคิดที่นายทุน/ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นเพื่อครอบงำความคิดของคนงาน/ประชาชน โดยอุดมการณ์ไม่ใช่เป็นแนวคิด แต่เป็นชุดความคิดหรือกรอบวิธีคิดที่ได้ติดตั้งไว้เพื่อให้เราใช้ทำความเข้าใจกับโลก/สังคม/ตัวเรา” ทั้งนี้ เมื่อนำแนวคิดอุดมการณ์ทุนนิยมมาเป็นกรอบทฤษฎีในการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายแปลเรื่อง “ยังงั้นก็จะได้เลิกงานตรงเวลาละ” ก็จะพบว่านวนิยายแปลเรื่องนี้แสดงให้เห็นกลไกการทำงานของอุดมการณ์ทุนนิยมที่ครอบงำความคิดและพฤติกรรมของตัวละครที่อยู่ในวัยทำงานไว้ เปลี่ยนมนุษย์ให้เป็นเครื่องจักรที่ต้องทำงานและทุ่มเทให้กับองค์กร เสียสละพื้นที่ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร ที่ตนสังกัดอยู่ ท้ายที่สุดอุดมการณ์ทุนนิยมนี้ก็ได้ฝากบาดแผลเอาไว้กับกลุ่มคนทำงาน บทความวิจัยเรื่อง “อุดมการณ์งานมุ่งมั่นและบาดแผลคนวัยทำงาน: กรณีศึกษานวนิยายแปลเรื่อง ‘ยังงั้นก็จะได้เลิกงานตรงเวลาละ’” จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่ครอบงำตัวละครวัยทำงานเอาไว้ และเพื่อศึกษาบาดแผลของตัวละครวัยทำงานที่ต่างมุ่งมั่นทำงานเพื่อองค์กร โดยเป็นการศึกษาผ่านนวนิยายแปลเรื่อง “ยังงั้นก็จะได้เลิกงานตรงเวลาละ” ผลงานประพันธ์ของ อาเกโนะ คาเอรุโกะ แปลไทยโดย ฉัตรขวัญ อดิศัย สำนักพิมพ์ Bibli

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่อยู่ในนวนิยายแปลเรื่อง ‘ยังงั้นก็จะได้เลิกงานตรงเวลาละ’ ของ อาเกโนะ คาเอรุโกะ
2. เพื่อศึกษาบาดแผลของคนวัยทำงานที่อยู่ในนวนิยายแปลเรื่อง ‘ยังงั้นก็จะได้เลิกงานตรงเวลาละ’ ของ อาเกโนะ คาเอรุโกะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีจำนวนสองทฤษฎี มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดอุดมการณ์

อุดมการณ์เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงการปฏิวัติฝรั่งเศส โดย Destutt de Tracy ได้คิดค้นขึ้นเพื่อรวมกลุ่มคนที่เห็นต่างเข้าไว้ด้วยกัน (Heywood, 2012, pp. 4-5) อัลธูแซร์ หลุยส์ (2529) กล่าวว่า “อุดมการณ์เป็นชุดความคิดที่นายทุน/ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นเพื่อครอบงำความคิดของคนงาน/ประชาชน โดยอุดมการณ์ไม่ใช่เป็นแนวคิด แต่เป็นชุดความคิดหรือกรอบวิธีคิดที่ได้ติดตั้งไว้เพื่อให้เราใช้ทำความเข้าใจกับโลก/สังคม/ตัวเรา”

Karl Marx (1818-1883) ได้นำแนวคิดอุดมการณ์มาใช้ในการทางการเมือง โดยกล่าวถึงการต่อสู้ทางชนชั้น การควบคุมทางสังคม และการแพร่กระจายความคิดของนายทุน (Hall, Evans & Nixon, 2013, p. 344) อุดมการณ์ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อว่าคุณค่าเหล่านั้นเป็นความจริง และยอมรับต่อสภาพที่ตนถูกกดขี่ (Heywood, 2012, p. 6)

ฤทธิณันท์ เชื้อทอง และรุจิระ โรจนประภาณต์ (2559, น. 120) กล่าวว่าอุดมการณ์เป็นระบบความคิดที่ชี้นำพฤติกรรมของคนในสังคม ได้เชื่อมโยงความหลากหลายของบุคคลกับสังคมเข้าไว้ด้วยกัน อุดมการณ์เป็นกรอบความคิดที่ชนชั้นนำสร้างขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการควบคุมสังคมผ่านการหล่อหลอมและขัดเกลา โดยสถาบันต่าง ๆ ได้ทำหน้าที่ให้บุคคลเกิดความเชื่อว่ระบบความคิดนั้นเป็นธรรมชาติและเป็นความจริง

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดอุดมการณ์มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเป็นการนำแนวคิดมาใช้อธิบายพฤติกรรมและความคิดของตัวละครวัยทำงานในนวนิยายแปลเรื่อง ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ ว่าตัวละครได้ถูกครอบงำด้วยกรอบวิธีคิดลักษณะใด

2. เศรษฐกิจแบบทุนนิยม

พจนานุกรม ฉบับศัพท์เศรษฐศาสตร์ (2552, น. 97) อธิบายว่า “เศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นระบบเศรษฐกิจที่เอกชนมีบทบาทในการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและเป็นผู้ประกอบการผลิต โดยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมให้อำนาจแก่เอกชนสามารถใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี โดยที่รัฐจะต้องไม่เข้าไปแทรกแซงการทำงาน”

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้เกิดการแข่งขันของกระบวนการผลิต เปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากเดิมเพื่อใช้กลายเป็นการผลิตเพื่อแสวงหากำไร ในแง่ประโยชน์ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้ประชาชนทุกคนมีเสรีในการผลิตสินค้าและบริการอย่างเต็มที่ มีกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สิน มีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกบริโภค ตลอดจนทำให้กลไกราคาของตลาดสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ในอีกขณะหนึ่ง ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมก็ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น กลุ่มที่มีเงินทุนจำนวนมากก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตเรื่อย ๆ ส่วนกลุ่มที่มีรายได้น้อยก็ยังคงยากจนต่อไป (นพดล บงกชกาญจน์, 2563, น. 208) ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมจึงถูกมองว่าเป็นระบบที่สร้างความมั่งคั่งให้แก่กลุ่มนายทุนและชนชั้นศักดินาจากการขายสินค้าและบริการ ทำให้เกิดการกดขี่ขูดรีดและยึดเอาคุณค่าส่วนเกินจากชนชั้นกรรมาชีพที่มีเป้าหมายเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Robert, 2008)

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเป็นการนำแนวคิดมาใช้วิเคราะห์ถึงเหตุในการมุ่งมั่นทำงานของตัวละครในนวนิยายแปลเรื่อง ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น ได้แก่ 1. นวนิยายแปลเรื่อง ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ 2. แนวคิดอุดมการณ์ และ 3. เศรษฐกิจแบบทุนนิยม
2. ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสืบค้น เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย
3. หลังจากวิเคราะห์งานวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis)
4. ดำเนินการสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

หลังจากการศึกษานวนิยายเรื่อง “ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ” ผู้วิจัยนำแนวคิดอุดมการณ์และแนวคิดเศรษฐกิจทุนนิยมมาสังเคราะห์เป็นกรอบทฤษฎีในการวิจัย ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. อุดมการณ์งานมุ่งมั่น

อุดมการณ์งานมุ่งมั่นเป็นชุดความคิดที่ควบคุมพฤติกรรมและความคิดของตัวละครในนวนิยาย ทำให้ตัวละครต้องทุ่มเทและใส่ใจกับการทำงาน เพื่อพิสูจน์ว่าตนเองมีคุณค่าและเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากองค์กร สามารถแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1.1 การมุ่งมั่นทำงานให้แก่องค์กร การมุ่งมั่นในการทำงานให้แก่องค์กรเป็นผลจากอุดมการณ์ที่ควบคุมตัวละครในเรื่องให้ต้องมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานให้แก่องค์กร ทานตะ โคทาโร่ เป็นตัวละครหนึ่งที่แสดงให้เห็นความมุ่งมั่น ผ่านเหตุการณ์ขณะที่ตัวละครเอก อย่างอิงาชิยามะ ยูย กำลังจะเลิกงาน เธอก็ได้พบกับโคทาโร่ และพูดคุยกันว่า ตัวอย่าง

“จะกลับแล้วหรือ” อีกฝ่ายส่งเสียงทัก

“ไม่ได้หรือคะ”

“กลับตรงเวลาทุกวันเลยนะ”

“คุณทานตะหัดกลับเร็วบ้างก็ดีนะคะ”

ยูยมองถุงที่เขาหิ้วมาด้วย ข้างในมียาโกโซบะแบบถ้วย

“ผมทำไม่ได้หรอก ตั้งแต่เข้าปีนี้ผมต้องมาทำงานล่วงเวลาในวันหยุดตลอด นี่ก็ไม่ได้วิ่งออกกำลังกายเลยเนี่ย”

เพราะอย่างนั้นเลยไปซื้อหม้อคำที่ร้านสะดวกซื้อ แล้วเดินขึ้นบันไดมาถึงชั้นสิบห้า เพื่อเสริมสร้างพลังกำลังรี ยูยนึกในใจ เขายังเป็นคนเดิม

“ทำงานวันหยุดตลอดตั้งแต่เข้าปีนี้... นี่มันสิ้นเดือนตุลาคมแล้วนะคะ”

“เพราะอย่างนั้นผมเลยได้รางวัล MVP ระดับบุคคลในโปรเจกก่อนหน้านี้นี้ครับ”

ยูยเข้าใจใบหน้าโคทาโร่ที่อยากได้รับคำชม ไม่อยากชมคนทำงานล่วงเวลาในวันหยุดหรอก แต่ช่วยไม่ได้

“ยอดเยี่ยม สุดยอดจริง ๆ ยินดีด้วยนะคะ”

“ขอบคุณนะ ผมรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้อุทิศตนเพื่อเพิ่มผลประโยชน์ของบริษัท”

(อาเกโนะ คาเอรุโกะ, 2564, น. 14-15)

อุดมการณ์งานมุ่งมั่นได้ส่งผลต่อความคิดและการกระทำของโคทาโร่เป็นอย่างมาก อุดมการณ์นี้ทำให้ตัวละครไม่สนใจในการพักผ่อน เขาเลือกที่จะทำงานให้แก่องค์กรแม้ในช่วงเวลาวันหยุด แม้กระทั่งการหยุดเพื่อพักผ่อนรับประทานอาหาร เขาก็ยังคงเลือกที่จะทานบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป แสดงให้เห็นถึงอำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่ส่งผลต่อตัวละครให้มองเห็นงานที่ได้รับมอบหมายว่าสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ส่งผลให้โคทาโร่ได้รับรางวัล “MVP ระดับบุคคล” (อาเกโนะ คาเอรุโกะ, 2564, น. 15)

1.2 ความหวาดกลัวต่อการตกงาน ความหวาดกลัวต่อการตกงานเป็นผลจากอำนาจของอุดมการณ์อีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ส่งผลต่อทั้งความคิดและความรู้สึกของตัวละคร ในนวนิยายเรื่อง ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ อำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นทำให้มิทานิ คานาโกะ เกิดความหวาดกลัวต่อการหยุดงาน เนื่องจากเธอกังวลว่าหากเธอหยุดงาน อาจจะทำให้เธอมีสิทธิโดนไล่ออกจากงานได้ มิทานิจึงเลือกที่จะมาทำงานแม้ว่าตนจะเจ็บป่วย ตัวอย่าง

ยุ่ยเอ่ยแล้วค่อยสำนึกว่าแย่แล้ว เขาเบิกตากว้างแล้วเจิบไป เธอหัวน้ใจว่าตน
พูดแรงเกินไปหรือเปล่า

“ก็มันช่วยไม่ได้นี่นา เพราะฉันมีจุดแข็งอย่างเดียวคือความเอาจริงเอาจัง”

มีทานิแผดเสียง ตัวสั่นจั่นก

“คนในยุคหางานยากอย่างพวกฉันนะ ต้องสมัครงานเป็นสิบเป็นร้อยบริษัท
กว่าจะได้คำตอบรับว่าจ้างอย่างไม่เป็นทางการ แต่ก็อดท้อเสียวไม่ได้อยู่ดีว่าจะถูก
ยกเลิกหรือเปล่า หรือต่อให้เข้าทำงานแล้ว บางทีก็ไม่มีคนรุ่นเดียวกัน ไม่มีกระทั้ง
เพื่อนพ้องให้ปรับทุกข์ว่ากังวลจะเลยเนาะ แล้วพอคิดว่าถ้าถูกเลิกจ้างจะทำยังไงก็ไม่
กล้าหยุดงาน”

มีทานิเอ่ยผ่านเสียงไอค็อกแค็กในลำคอที่มีเสมหะ

“ฉันถึงต้องพยายามทำตัวให้สมฐานะ ไม่ลืมนะว่าบริษัทสุดท้ายจ้างคนอย่างฉัน
ไงคะ ฉันอยากจะเป็นพนักงานในอุดมคติ เพราะถ้าตัดสินใจจริงจังออกแล้ว ฉันก็ไม่
เหลืออะไร คุณอิงขาขียามะก็คิดแบบนั้นใช่ไหมล่ะ ถ้าปราศจากความเอาจริงเอาจัง ฉัน
ก็ไม่มีที่ให้อยู่”

(อาเอโนะ คาเอรุโกะ, 2564, น. 48-49)

เป็นธรรมดาที่การทำงานแบบไม่หยุดพักย่อมจะทำให้งานสำเร็จไปได้อย่างรวดเร็วกว่า แต่เหนือสิ่งอื่น
ใด ร่างกายก็จะรับภาระที่หนักขึ้นเช่นกัน ในกรณีของมีทานิแสดงให้เห็นว่าเธอได้ตกอยู่ใต้อำนาจของอุดมการณ์งาน
มุ่งมั่น เพราะทำให้เธอเกิดความหวาดกลัวว่าตนจะไม่มีงาน ทั้งนี้ เป็นผลจากประสบการณ์ในอดีตของเธอเมื่อครั้งที่
เธอหางาน กว่าเธอจะได้ทำงานนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะเธอต้องแข่งขันกับอีกหลายบุคคล อำนาจของ
อุดมการณ์งานมุ่งมั่นได้อาศัยประโยชน์จากประสบการณ์ส่วนตัวของมีทานิ ทำให้ตัวละครหวาดกลัวว่าจะไม่มีงานทำ
แม้ว่ามีทานิจะเจ็บป่วย ก็ยังคงต้องมาทำงาน

อีกในกรณีที่ควรกล่าวถึงคือ ตัวละครชิซุสะ ทาเคะ ตัวละครตัวนี้เป็นพนักงานหญิงที่เคยยื่นวันลางานไป
เพื่อคลอดลูก แต่เพราะคำพูดของมีทานิทำให้ทาเคะ เกิดความกลัวเช่นเดียวกันว่าหากหยุดงานต่อเนื่องไปหลายวัน
อาจจะทำให้บริษัทพิจารณาให้เธอออกจากงานได้ ทำให้ทาเคะต้องกลับมาทำงานหลังจากที่คลอดลูกไปแล้วไม่นาน
ตัวอย่าง

“คุณมีทานิบอกฉันว่า มีสามีกับลูกแล้วแท้ ๆ ยังอยากก้าวหน้าในอาชีพอีก
ไม่เจียมตัวเลยนะคะ เพราะอย่างนั้นฉันเลยไม่สบายใจว่า ระหว่างลาคลอด ที่นี้จะยัง
เหลือโต๊ะทำงานให้ฉันรีเปล่า บางทีตอนไหนมลูก น้ำตาหยอ่อออกมา นึกสงสัยว่าจริง ๆ
แล้วไม่ควรมีลูกดีกว่าไหม”

“เจ้าตัวคงไปพูดแบบนั้นแล้วคะ เพราะเธอเองก็เจออะไรมาหลายอย่าง”

“อิจาขิยามะ ฉันทเจ็บบใจนะ ถ้าแบบผู้ชายก็จะได้เป็นผู้บริหาร จะมีลูกหรือไม่ก็ไม่ใช่ปัญหาด้วยซ้ำ - ฉันทเลยอยากพิสูจน์ตัวเอง จะไม่ยอมให้ใครกล้าพูดใส่หน้าว่าฉันททำได้ไม่ดีเพราะเว้นว่างจากงานนานเกินไป ต่อให้เจอล่วงหน้าเมิตทางเพศบ้างก็ไม่เป็นไร ฉันทจะทำงานไม่ให้แพ้ผู้ชาย แล้วเบิกทางให้รุ่นน้องที่จะตามมาทีหลังให้ดู”

(อาเกโนะ คาเอรุโกะ, 2564, น. 81-82)

ในกรณีของตัวละครชิซุเกะ ทาเคะ ผู้วิจัยได้ยกอำนาจในอีกลักษณะหนึ่งของอุดมการณ์งานมุ่งมั่น มาวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นอำนาจที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัว อันเกิดจากเพื่อนร่วมงาน เพราะมีทานิได้ขู่ทาเคะเอาไว้ว่า หากหยุดงานไปเสียนาน อาจจะทำให้ในบริษัทไม่มีโต๊ะทำงานของเธออยู่แล้วก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าสาเหตุที่อำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นทำหน้าที่ของตนได้ดี ส่วนหนึ่งเป็นเพราะทาเคะเพ็งจะมีลูก มีภาระและความรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้อำนาจของอุดมการณ์ทำงานได้มีประสิทธิภาพ แม้จะต้องเผชิญหน้ากับการคุกคามทางเพศ ทาเคะก็ไม่สามารถหลบหลีกปัญหาการคุกคามทางเพศนี้ได้ เพราะอำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่ควบคุมความคิดของเธออยู่

2. บาดแผลของคณวิทย์ทำงาน

บาดแผลของคณวิทย์ทำงานเป็นผลจากอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่ได้ครอบงำความคิดและพฤติกรรมของตัวละคร ทำให้ตัวละครต้องสูญเสียหลายสิ่งหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพร่างกาย ความสัมพันธ์ เป็นต้น จากการวิเคราะห์บาดแผลของคณวิทย์ทำงานมีประเด็น ดังนี้

2.1 การเสียชีวิต เป็นเรื่องเศร้า นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นภาพชีวิตของบุคคลที่มุ่งมั่นทำเทให้กับการทำงาน จนละเลยเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง ปรากฏผ่านเรื่องราวชีวิตของชายสูงวัยคนหนึ่ง ที่เป็นพนักงานบริษัท ตัวอย่าง

“พูดถึงเรื่องมากินคนเดียว ช่วงนี้ไม่เห็นลูกค้าที่ชอบนั่งริมผนังเลยนะ”

ทุกที่ถ้ามาที่ร้านเวลานี้ จะเห็นชายสูงวัยนั่งริมผนังเป็นประจำ เขามักมานั่งกินมื่อเย็นคนเดียว พอกินเสร็จก็เอ่ยว่า “กลับบริษัทละ” แล้วถือกระเป๋าทำงานออกจากร้านไป

“อ้อ คนนั้นตายแล้วนะ” หวางตันบอกขณะซ้อนจานบนโต๊ะข้างกัน

“เอ๊ะ”

“คนบริษัทเดียวกันที่มากินข้าวที่ร้าน บอกว่าอย่างนั้น”

“ทำไม...ตายละ”

“เจ็บหน้าอก แต่ยังฝืนทำงานถึงเช้า แล้วเช้าวันต่อมาก็กลายเป็นศพที่บริษัท

นำส่งสารคนเจอนะ ฉันทก็นำส่งสารเหมือนกัน ลูกค้าประจำหายไปคนนึง”

(อาเกโนะ คาเอรุโกะ, 2564, น. 19)

อย่างไรก็ตาม อำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นทำให้ชายสูงวัยเห็นงานสำคัญกว่าสิ่งอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพร่างกาย หรือกระทั่งความสัมพันธ์ ดังจะเห็นว่าตัวละครชายสูงวัยนี้มักจะมาทานข้าวคนเดียว แสดงว่าเขาไม่มีเพื่อนในองค์กรเดียวกันเลย ที่แย่ที่สุด ตัวละครจึงทำได้แต่เพียงทุ่มเทให้กับการทำงาน เพราะชีวิตในด้านอื่น ๆ ของตัวละครนี้ถูกอุดมการณ์งานมุ่งมั่นทำลายจนย่อยยับไปแล้ว การทุ่มเททำงานอย่างหนักหน่วงจึงเป็นเหตุให้ตัวละครชายสูงวัยคนนี้เสียชีวิตลง

2.2 การลดความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเกิดความสุขกายสบายใจได้ โดยเฉพาะความสัมพันธ์แบบคู่รัก เพราะจะทำให้ต่างฝ่ายต่างร่วมเกิดความสุขใจกัน สามารถแบ่งปันเรื่องทุกข์เรื่องสุขไปด้วยกันได้ เป็นการระบายความอัดอั้นที่อยู่ในใจของบุคคลออกมา บุคคลก็จะเกิดความสุขขึ้น ในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แสดงภาพความสัมพันธ์ที่ถูกทำลายลงจากอุดมการณ์งานมุ่งมั่น ทำให้ความสัมพันธ์แบบคู่รักต้องจบลง เพราะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมุ่งมั่นทำแต่งงาน เช่นเรื่องราวของโคทาโร่กับยูย ตัวอย่าง

ก่อนเลิกกับโคทาโร่ เธอกับเขาเคยตกลงจะแต่งงานกัน ถึงแม้จะไม่ได้รับแหวนหมั้นจากเขา แต่ก็ไปทักทายทำความรู้จักกับครอบครัวของทั้งสองฝ่ายเรียบร้อยแล้ว กระนั้นการแต่งงานก็ต้องมีอันยกเลิกไป

เพราะในวันทีนัดพบปะครอบครัวของทั้งสองฝ่าย โคทาโร่ไม่มาร้านอาหารที่จองไว้

พ่อแม่ฝั่งครอบครัวของทานะระร้อนใจ เปรยว่าเขาไม่น่าทำงานกระทั่งวันทำงานแบบนี้หรือมั้ง ยูยแฉังไปแมนชั่นของเขา ลงสังสรรค์แมนซะมิด โคทาโร่ถอนกอดหมอนอย่างไรรื้อแรงบนโซฟา เขาทำงานได้รู้ตติดต่อกันสามวัน พอกลับมาเปลี่ยนชุดก็เลยหมดสติ

ยูยเย่าปลุกโคทาโร่อย่างแรง ถามว่า

- ระหว่างงานกับการแต่งงานกับฉัน อะไรสำคัญกว่ากัน

โคทาโร่ชุกหน้ากับหมอนปิดปากเงียบ แล้วตอบขึ้นเสียง

- งานนะสิ

เธอคาดคำตอบนั้นไว้อยู่แล้วในมุมหนึ่งของจิตใจ ยูยรู้ว่ามือตัวเองสั่นระริก เวลาที่ทั้งคู่เคยใช้ร่วมกันจนถึงบัดนี้ราวกับสูญสิ้นไป ชายคนนี้ไม่ได้รักเธอเลย สิ่งที่โคทาโร่รักคืองาน ส่วนยูยคือเรื่องรอง

(อาเกโนะ คาเอรุโกะ, 2564, น. 40-41)

เหตุการณ์เรื่องราวความรักระหว่างโคทาโร่กับยูยเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนว่าอุดมการณ์งานมุ่งมั่นมีผลต่อความสัมพันธ์แบบคู่รัก โคทาโร่เลือกที่จะทำงานมากกว่าการไปพบกับญาติของยูย เพื่อพูดคุยเรื่องงานแต่งงานท้ายสุด ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ก็จบลงไป กลายเป็นแค่เพื่อนร่วมงานกัน

2.3 การเจ็บป่วย เป็นผลจากอำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นในอีกลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละคร ในนวนิยายเรื่องนี้ ที่มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับการทำงาน ผลที่ตามมาคือสุขภาพของตัวละครเกิดเจ็บป่วย เพราะตัวละครไม่ได้ให้ความสำคัญกับร่างกายตน เช่น ในกรณีของมิทานิ ตัวอย่าง

เช้าวันต่อมา เมื่อไปถึงบริษัทก็เจอมิทานิรออยู่ด้วยสีหน้าตำหนิ

“คุณอิงาชิยามะกลับก่อน เมื่อวานฉันเลยต้องทำงานล่วงเวลา เพราะคุณอาชิมาขอให้อยู่ช่วย พอผืนตัวเองก็เลย *แค้ก* ไอตั้งแต่เช้าเลย”

ถ้าไม่สบาย ปฏิเสธการทำงานล่วงเวลาก็ได้นี่ ความรู้สึกนั้นคงแสดงออกมาทางสีหน้า มิทานิถลึงตา

“คุณคงตักเตือนคุรสึคัง *แค้ก* เรื่องลาหยุดพักร้อนแล้วสินะคะ”

“ยัง เพราะฉันเพิ่งมาถึงเมื่อก็...ที่สำคัญกว่านั้น อาการไอไม่เป็นอะไรแน่หรือคะ”

“โอแค่นี้เอง *ค็อก* ต่อให้ไอขึ้นสูงสามสิบเก้าองศา ฉันก็ไม่เคยหยุดค่ะ อย่างสมัยเรียน ม ต้นกับ ม.ปลาย *ค็อกแค้ก* ฉันยังได้รับใบประกาศเกียรติคุณเลย *ค็อก* สมัยมหาวิทยาลัยไม่มีรางวัลสำหรับคนไม่เคยขาดเรียน แต่ขนาดบริษัทแรกที่เข้าทำงาน ฉันยังได้เบี้ยขยัน *แค้ก ๆ* ”

ยุยทำหน้าแบ่ แค้ไต่ยืนเสียงไอก็ทรมาณแทนแล้ว

(อาเกโนะ คาเอรุโกะ, 2564, น. 24)

จากเหตุการณ์ข้างต้นจะพบอำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่ครอบงำตัวละครมิทานิ ทำให้แม้เธอจะเจ็บป่วย เพราะการทำงานหนัก แต่มิทานิก็ยังคงเลือกที่จะมาทำงาน อย่างไรก็ตาม ความหวาดกลัวต่อการตกงานถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มิทานิเลือกที่จะมาทำงาน โดยที่ไม่ได้สนใจว่าร่างกายตนจะมีสุขภาพสมบูรณ์แค่ไหน ขอเพียงให้ได้มาทำงานเป็นพอ ท้ายที่สุดร่างกายของมิทานิก็มีอาการรับไหว และเจ็บป่วยลง ภาพชีวิตของมิทานิจึงแสดงให้เห็นผลจากอุดมการณ์ที่ทำให้ตัวละครมุ่งมั่นในการทำงานมากเกินไป จนนำไปสู่การเจ็บป่วย

จากการศึกษา เรื่อง “อุดมการณ์งานมุ่งมั่นและบาดแผลคนวัยทำงาน: กรณีศึกษานวนิยายเรื่อง ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลาค่ะ” ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. อุดมการณ์งานมุ่งมั่นได้มีผลครอบงำทั้งความคิด พฤติกรรม และความรู้สึกของตัวละครในเรื่องนี้ โดยมีผลให้ตัวละครในเรื่องมีความมุ่งมั่นทุ่มเทให้แก่งาน ขณะเดียวกันก็สร้างความหวาดกลัวให้แก่คนทำงานด้วยว่าหากตนขาดงานหรือขาดศักยภาพก็อาจจะทำให้ตัวละครถูกพิจารณาให้ออกจากงานได้

2. บาดแผลของคนวัยทำงานเป็นผลกระทบจากอุดมการณ์งานมุ่งมั่น ที่ทำให้ตัวละครต้องทุ่มเทให้กับการทำงานเพื่อองค์กร อุดมการณ์นี้ได้ทำลายชีวิตส่วนต่าง ๆ ของตัวละคร ทั้งในด้านความสัมพันธ์ สุขภาพ และจะนำไปสู่การสูญเสียชีวิตได้

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง อุดมการณ์งานมุ่งมั่นและบาดแผลคนวัยทำงาน: กรณีศึกษานวนิยายเรื่อง *ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลา* พบอำนาจของอุดมการณ์ที่ครอบงำความคิด พฤติกรรม และความรู้สึกของบุคคลวัยทำงานของญี่ปุ่นเอาไว้ โดยเป็นการค้นพบจากการศึกษานวนิยายในฐานะสื่อสะท้อนสังคม อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าคนวัยทำงานชาวญี่ปุ่นได้ตกอยู่ภายใต้อุดมการณ์งานมุ่งมั่นมากเพียงใด จากผลการสำรวจพบว่า ในปี พ.ศ. 2557 มีชาวญี่ปุ่นที่เสียชีวิตจากการทำงานหนักมากถึง 1,400 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 มีชาวญี่ปุ่นที่ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย อันเนื่องจากปัญหาความเครียดในที่ทำงานมากถึงเกือบ 100 คน (อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา, 2565, online)

จากสถิตินี้แสดงให้เห็นอำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นที่ครอบงำบุคคลวัยทำงาน ทั้งนี้ อุดมการณ์งานมุ่งมั่นนี้ถือว่ามีประสิทธิภาพมากในการควบคุมคนวัยทำงาน เนื่องจากได้สร้างชุดความคิดให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทให้กับองค์กรการทำงาน ขณะเดียวกันก็สร้างชุดความคิดที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่คนทำงานให้ต้องกลัวตกงาน ผลที่ตามมาจากอำนาจของอุดมการณ์งานมุ่งมั่นนี้คือ สมดุลชีวิตของบุคคลเกิดความไม่ผล นวนิยายเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นสภาวะการเสียสมดุลของชีวิต จูฑาภรณ์ หนูบุตร (2553) อธิบายความหมายของสมดุลชีวิตและการทำงานว่า “เป็นความสามารถในการบริหารและจัดการเวลาในชีวิตของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว การสร้างสัมพันธภาพในสังคมและกิจกรรมต่าง ๆ และทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตได้” เนื่องจากมีชั่วโมงสัปดาห์การทำงานที่มากเกินไป ทำให้ชีวิตในด้านอื่น ๆ ขาดหาย ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์แบบคู่รัก รวมถึงเวลาสำหรับการดูแลสุขภาพตนเองก็หายไปเช่นกัน ความก้าวหน้าในการทำงานจึงต้องแลกมาด้วยความสูญเสียสุขภาพ และความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง อุดมการณ์งานมุ่งมั่นและบาดแผลคนวัยทำงาน: กรณีศึกษานวนิยายเรื่อง *ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลา* ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมการทำงานในนวนิยายจากหลากหลายเชื้อชาติ
2. ควรศึกษาทัศนคติและมุมมองของตัวละครวัยทำงานที่มีต่อการประกอบอาชีพและชีวิตส่วนตัว ตลอดจนความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- คาเอรุโกะ อาเกโนะ. (2564). *ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลา*. แปลโดย ฉัตรขวัญ อติชัย. กรุงเทพฯ: Biblio.
- _____. (2564). คำนำสำนักพิมพ์. ใน *ยังไงฉันก็จะเลิกงานตรงเวลา*. แปลโดย ฉัตรขวัญ อติชัย. กรุงเทพฯ: Biblio.
- จูฑาภรณ์ หนูบุตร. (2553). *ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน : กรณีศึกษา: โรงพยาบาลวิภาวดี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นพดล บงกชกาญจน์. (2563). วิพากษ์แนวคิดทุนนิยมที่ปรากฏในลัทธิคอมมิวนิสต์. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 7(2), น. 203-216.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ฤทธิณันท์ เชื้อทอง และรุจิระ โรจนประภายนต์. (2559). ค่านิยม อุดมการณ์ และรูปแบบการสื่อสารที่แสดงถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของคนไทย. *วารสารนิทัศน์ภาษาและการสื่อสาร*, 21(29), น. 110-143.
- วสันต์ ภูวภัทรพร. (2562). *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจก่อนยุคคลาสสิก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา. (2565). *ทำงานหนักเกินไป ใช่ว่าจะสำเร็จ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.ftpi.or.th>
- อัลธูแซร์, หลุยส์. (2529). *อุดมการณ์และกลไกของรัฐทางอุดมการณ์*. แปลโดย กาญจนา แก้วเทพ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- A. Heywood. (2012). *Fascism. Political Ideologies: An Introduction*. London: Palgrave.
- Hall, Evans & Nixon. (2013). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE.
- Robert B. Denhardt. (2008). *Theories of Public Organization*. California: Thomson Wadsworth.

ผู้เขียนบทความ

ดร.กฤต โสดาลี อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม อีเมล kit.sodalee@gmail.com